

novoslovenski in „vindiški“. Govoril sem s kmeti in omikanimi Slovenci samo jeden jezik ter poznam samo jeden slovenski jezik. Pa slovenski jezik govori se v deželnem zboru kranjskem, časniki in knjige se pišejo v njem, neštete stranke se ga poslužujejo; kako bi vendar vse to mogoče bilo, če tega jezika ne bi nikdo razumel? Omenjam le družbe sv. Mohora v Celovci; ta družba dava po sedem do osem slovenskih knjig na leto vsakemu svojih udov, ter broji čez 36.000 udov; to neso le omikani Slovenci, nego večinoma kmetje; in to je dokaz, da naši kmetje bero in knjige razumijo; kajti kako bi mogoče bilo, da bi tako z veseljem segali po teh knjigah in bili udje te družbe, ako knjig ne bi razumeli? Morebiti, da se je še dalo v 1860. letih preiti preko nas in našega jezika na dnevni red; pa takrat smo komaj začeli delovati; do takrat še nismo imeli nobenih šol. Naše ljudstvo še takrat ni znalo brati niti pisati. Danes je to, hvala Bogu, drugače! Velik del našega ljudstva bere ter mu je s tem mogoče se dalje izobraziti, ko je že šolo zapustilo; in to je potreba sedaj v veku telegrafov in železnic, da vsakdo, tudi v najzadnji koči, bere in se dalje izomika. To je tudi naš cilj, to hočemo doseči, in opazujemo, da naš kmet v kulturnem oziru veselo napreduje, odkar mu dajemo berila v narodnem materinem jeziku.

Kaj stori naš kmet, če dobi slovenski odlok? Če ne zna sam brati, pokliče pa kakega šolarja, da mu tožbo, odlok itd. prečita, ter ve potem takoj za kaj se gre. Mlajšim kmetom, ki še ne vedo o uknjižbah, predznabah, zastavni pravici, obravnavah in o enakih izrazih, se morajo taki pojmi pojasniti, starejši posestniki pa, ki so imeli s sodnijo že veliko opraviti, razumijo vse te izraze ter se še nikdar ni pripetilo, da ne bi razumeli odlokov, ako so le bili v pravilni slovenščini. Bil sem mnogokrat priča, da je toženec, ki je dobil slovensko tožbo, vedel pri sodnji koj povedati, za kaj je poklican ter se pozival na to, da stoji v tožbi to in to; nasprotno pa, da je bil zelo nevoljen, če se mu je poslala nemška tožba, ter da je rekel da ne vé, zakaj da je poklican. Kako težavno je za kmeta, če dobi nemške tožbe in nemške odloke! V marsikateri vasi ni nikogar kdor bi nemški razumel; mora se toraj dotičnik zanašati na sodnijskega slugo, ali pa na kakega drugega človeka, o katerem se govori, da baje nemški razumi. Ta mu raztolmači odlok dobro ali slabo, kakor ve in zna; in če kmet ni toliko previden, da bi šel s takim nemškim odlokom h kakemu odvetniku ali notarju, prigodi se mu navadno, da se mu je odlok krivo raztolmačil, ter da je vsled tega zamudil obroke ali kake druge potrebne korake.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 4. marca.
Sinoči je zopet sneg pobelil ulice Dunajeke in danes

jutro kidale so ga velike množice delavcev na kope ter ga odvažali na večje prostore izrekoma na široko okrožno cesto. Gorkomer kazal je danes zjutraj ob 9. še 6° mraza; ker je jasno, bode se čez dan že ogrelo — toda zima drži se svojih pravic, zagotovljenih ji v „Pratiki“, ki ji kaže vladarsko dobo do 21. marca. — Samo sv. Gregor, kateri po starodavnem ljudskem pravu pričinja spomlad, zamore zimi utrgati ubornih 9 dni, to upamo, da se zgodi tudi letos.

Danes večer bode v hotelu „Zillinger“ na Vidni velika Beseda na čast našemu pesniku Vodniku, te Besede udeleže se gotovo zastopniki vseh tukaj biva-jočih slovanskih narodov. — Obljubil je pri petju ta večer sodelovati tudi pevec Weiglein od dvorne opere, pa med pisanjem čujem, da se nekaj kuja, — po stari navadi pevcev. —

Državni zbor sam ima glede javnih sej nekake počitnice, neumorno pa delujejo odseki. V javnih sejah obravnavajo se večinoma zastareli, deloma pozabljeni ali taki predmeti, o katerih velja pregovor, „iz te moke ne bode kruha“.

Tak predlog je v zadnjih dveh sejah obravnavan pa še ne dognan predlog o nekaterih polajšavah pri potrjevanji podpisov na pismih, katera se imajo rabiti pri zemljiških uknjižbah. Razun male izjeme od leta 1852. do 1855. v prejšnjih časih ni bilo postavno zapovedanih takih potrdil in še le l. 1872 se je sklenila taka postava. Od one dobe naprej bojuje se vse prebivalstvo skoraj brez izjeme zoper to prisilno potrjevanje, ker v je resnici velikansko breme.

Predlog poslanca Siegel-a in drugov zahteval je, naj se iz vse zbornice voli odsek 18 členov, ki naj bi predlagal, kako bi se to breme polajšalo, ako ne popolnoma odpravilo. Leta 1882. predložila pa je vlada sama načrt postave s polajšavami glede književnih pisem, ki zadevajo vrednost do 100 gld. Zbornica poslancev je predlog sprejela pa gosposka zbornica ga je zavrgla.

Sedaj predložil je dotični v ta namen izvoljen odsek približno enak predlog, ki bistvene polajšave privoluje do vrednostne svote 100 gld. ki pa v svoji obliki ni posebno srečen in ki po drugi strani nikakor ne zadostuje onim, ki so po vsem nasprotniki prisilnega potrjevanja podpisov.

Obširno in zgodovinsko razpravljal je ta predmet Kronawetter, z nasprotnega stališča pa društvo notarjev. Ni dvomiti, da bode zbornica poslancev sklenila po svojem prepričanju, ali vlada ne bode hotela storiti odločnega koraka, še manj pa je pričakovati, da bi postala gosposka zbornica kmalu družega menenja, kot pri zadnjem sklepanji.

V torek je na dnevnem redu tudi državna pomoč Goriški zarad bolezni „pelagra“ in pa odškodnina vožnje za katehete.

Iz Ljubljane — Koroški Slovenci. Najtemnejša maroga našega ustavnega življenja v tostranskih deželah je pač ravnanje s koroškimi Slovenci.

Ako človek opazuje tamošno uradovanje, ako si ogleda šolstvo njem namenjeno, prašati se mora nehote: ali za koroške Slovence ne veljajo one ustavne in šolske postave, kakor za druge narode, — ali slovenski del Koroške ne spada k Avstriji.

To stanje, te nesrečne razmere koroških Slovencev opisavali so slovenski državni poslanci z gorečimi besedami z ojstrimi interpelacijami, — žalibog do sedaj še brez pravega vspeha. Vendar pa je dosedanje delovanje slovenskih poslancev imelo nekaj vspeha na dve strani: Prvič strmeli so celo narodni nasprotniki, o nepravilnostih, ki se koroškim Slovencem gode še dandanes in protigovori postali so malodušni in še bolj plitvi kot pred, drugič pa so koroški Slovenci dobili vendar zopet nekoliko poguma, zapušča jih prejšnja obupnost, ker vidijo, da v hudem boju za svoje narodne pravice niso osamljeni — temveč, da so z njimi vsi drugi Slovenci pa tudi pravični Nemci.

O raščečim pogumu priča izrekoma zaupnica in zahvalnica, katera je minuli teden s Koroškega došla na Dunaj slovenskim državnim poslancem.

Te zahvalnice podpisane od 56 različnih slovenskih občin, krajnih šolskih svetov, večinoma tudi od župnij in od velikega števila posestnikov, obrtnikov, trgovcev itd. — glasi se do besede tako:

Visokočestiti gospodje državni poslanci!

V državnem zboru ste dokazali, kako se nam koroškim Slovencem godi. Možato ste se potegovali za našo materno slovensko besedo, naj dobi v šolah in kanclijah svoje postavne pravice. Očitno povemo in potrjujemo, da ste govorili popolnoma po naši volji in po naših željah. Izrekamo Vam svojo najtoplejšo hvalo in zahvalo za ves Vaš trud, ter Vas vse prav lepo prosimo, da nas koroške Slovence, ki v državnem zboru nimamo izmed koroških poslancev nobenega branitelja in zagovornika, tudi zanaprej tako bratovsko in srčno branite in podperate.

Zahvalnice podpisane so večinoma še avgusta mesca min. leta, deloma pa tudi še le kasneje minulega leta.

Med podpisovalci je mnogo razumnikov, mnogo prostih posestnikov, pomenljivo pa je, da je prav mnogo imen pisanih z nemškimi črkami, nahaja se pa poleg podpisov tudi opazka: Vsi ostali možje, ki ne znajo pisati me pooblastujejo in prosijo naznaniti, da se vsi pridružijo tej zahvalnici in prošnji.

To gibanje nam je poročstvo, da Koroška nikakor ni še zgubljena in da tudi tam kmalu nastopi čas izobraževanja na naravni — narodni podlagi!

— **Gosp. deželni glavar grof Thurn**, ki se je po končanem deželnem zborovanju podal v Radoljico, da bi zlatenico pregnal v zdravem gorejskem zraku, vrnil se je koncem minulega tedna nazaj v Ljubljano, ne da bi se bil ozdravil od hude bolezni na jetrih. Želimo pa in nadajamo se, da umetnost zdravnikov, milejši bližajoč se spomladni zrak ali morebiti primerna kopel, prav kmalu

reši priljubljenega našega deželnega glavarja nadležne bolezni.

— „**Laibacher Schulzeitung**“, o kateri se sedaj skoraj deset let ni čulo nikjer nikoli nič oglasila, se je sedaj zopet z vabilom do naših učiteljev, naj se vzdignejo zoper šolski predlog Lichtenstein-ov. — Mi izrekli smo svoje mnenje o tem predlogu jasno in brez ovinkov: načelo predloga je gotovo pravo, in katoliško slovensko ljudstvo mu gotovo ne bode nasprotovalo. Vendar pa je prav tako gotovo, da je predlog glede nas Slovencev pomanjkljiv. Ako hoče šola naša v resnici ostati verska, mora biti tudi narodna. — V interesu Slovencev koroških, primorskih in štajerskih mora toraj naš narod po svojih zastopnikih zahtevati, da se predlog Lichtensteinov razširi tako, da sprejme načela avtonomije, versko in pa narodno šolo. — V tem smislu delovati je tudi našim narodnim učiteljem. Svarila pa jim je dosti, česa ne smejo storiti, ako jih „L. Sch.“ hujska proti predlogu Lichtenstein-ovem.

— O zdravju državnega poslanca dr. Ferjančiča in soproge njegove čujemo, da se je začelo boljšati. Upamo, da kmalu okrevata.

Za hudim kašljem bolan je pa tudi poslanec tržaški **Naberger**, ki tudi že teden dni biva v Proseku. Upamo da tudi njega ozdravi spomlad teško pričakovana.

— **Kmetijska podružnica na Bledu**. V nedeljo 11. t. m. bode popoludne ob 4. uri v šoli na Bledu shod gospodarjev, z namenom, da ustanove za blejsko stran posebno podružnico kmetijske družbe. Ob tej priliki predaval bode g. **Gustav Pirc**, tajnik kmetijske družbe v Ljubljani, o važnosti in koristi kmetijske družbe. Da se ustanovi ta podružnica, ima največ zaslug gospod **A. Hudovernik** iz Bleda, ki je nabral uže veliko število novih udov.

— **Državna pomoč za stradajoče goriške furlane**. V budgetnem odseku potegnil se je za svoje goriške rojake poslanec dr. vit. **Tonkli** minulo soboto z jako toplimi besedami prav tako, kakor vlansko leto pri drugem branji dotičnega predloga grofa **Coronini-jevega**. Dunajski listi poročali so o teh obeh govorih primeroma obširno. Zanimivo pa je, da so goriški listi te zagovore dr. **Tonklijeve** zamolčali obakrat, kakor je videti prav namenoma.

— **Slovenski državni poslanci** imeli so minulo nedeljo svoj zaupni razgovor o daljnem svojem postopanju. Nadrobnosti razgovora naravno sedaj niso za javnost, temveč se bodo razodevale prilično dejansko.

— **Vreme** bilo je tudi minuli teden nepretrgoma mrzlo. Zima skrbno izrablja še svoje zadnje dni. Upamo da čez teden dni prične nastopati spomlad svoje milejše vladarstvo.

— **Vodnikova beseda na Dunaji** bila je minulo nedeljo večer prav sijajna, bil je prav lep shod slovensko-hrvatske-češke mladine in pa starejših rodoljubov iz vseh vrst stanov. Državnih poslancev bilo je navzočih

11 in to: 3 slovenski, 2 češka, 2 hrvatska, 2 poljska in 2 nemška.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja — Drugo potovanje grofa Kalnokya v Budapešt na dvor cesarjev priča zato, da se med vladami evropskih velevlasti živahno razpravlja vprašanje Bolgarsko, zato priča tudi naznanilo, da se ima princezinja Klementina, mati vladarja bolgarskega koncem tega tedna vrniti na Dunaj. — Prav v teh zadevah podal se je tudi Bismarkov sin Herbert v London, da bi pregovoril Angleško za neki način rešitve tega vprašanja. S Carigrada dohajajoča poročila potrjujejo menenje, da se Turška pričinja udajati pritisku poslanika nemškega Radovitz-a in trdi se, da Turška že obeta, poslati v Sofijo neko pisanje, toda v mnogo mečji obliki, kakor pa to zahteva Ruska. — To je položaj sedanjega trenutka.

Da je ono Nemško pritiskanje v prvi vrsti obrnjeno proti Avstrijsko-Ogerski, je naravno, ker v najojstrejšem nasprotju sta si po naši unanji politiki vpliva Avstrijski Ogerski in pa Ruski na Balkanskem polotoku, izrekoma o Bolgariji. Ako pa Nemška deluje za Rusko, nasprotuje ob enem svojemu zavezniku Avstrijsko-Ogerski. — Zato čuje se uže danes nekaj politikov, ki sodijo, da Bismark dela na to, da zamenja z našo državo z ono z Rusko. Bismark se ve da pri tem računa s prav ledenem srcem: skrivnosti Avstrijske so mu večinoma znane, — Ruska je močnejša — toraj zanj dragocenejši zaveznik, — pot doli do „nemškega“ jadranskega morja pa bi bila jako lepa, toraj bodimo rajši zavezniki s svojim dosedanjim nasprotnikom, — Nemška se ne boji nikogar! —

To so oni duhovi, kateri so švigali iz znanega zadnjega govora Bismarkovega, in ti po pravici morejo iznemirjati vodstvo naše unanje politike.

Nemška — Cesar nemški je zopet prehlajen, poročila od bolnika v St. Remo so sicer v nadrobnostih vsak dan bolj povoljna, v obče pa vedno hujša. Nemški prestolnik prizadeva si, da se še skoraj vsak dan prikaže na balkonu svojega stanovanja, tudi je zmeraj navzočega nekaj nemškega občinstva, katero ga pozdravlja, — pa tudi doli v gorkem podnebj Laške je sedaj večinoma mrzlo in za bolnika celo, zato je prikazavanje prestolnikovo prav za prav samo dokazovanje, da je še živ in toliko pri močeh, da more nekoliko hoditi.

Sredi minulega tedna dospel je v St. Remo sin bolnikov, princ Viljem, ki je občil s svojim očetom ter se osebno prepričal o nevarnosti njegove bolezni. V ponedeljek jutro odpeljal se je čez Milana zopet domu v Berolin. — Sedaj se že ne taji več, da dobi princ Viljem nekaj vladarske oblasti, ker s tem se že tudi soproga bolnikova ne more več ogibati vsestranski trditvi, da

je bolezen neozdravljiva, postalo je tako namestovanje neizogibno. — Vse te zmešnjave pri nemškem dvoru pa dajejo tako že vsegamogočnemu Bismarku še večjo prostost, tako, da se sme trditi, da ne razpolagajo samo z vladajočo rodbino, temveč tudi z vso državo — in to je nevarno.

Francoska. — General Boulanger se je zopet znal povzdigniti na vrhunec dnevnega razgovora po svojih različnih kandidaturah. — Vojni minister pozval ga je na odgovor in pri tem je Boulanger izrekel, da se on tudi s pasiviteto ni storil krivega onih kandidat, ker je povsod izrekel, da ni kandidat. Vsled tega razgovora prinesli so časniki formalno izjavo, v kateri pravi, da ne sprejme nikakoršne kandidature in da prosi vse prijatelje, naj nikar ne zametavajo svojih glasov s tem, da nega volijo. — S tem bi bilo to vprašanje rešeno, ako bi se tej kandidaturi ne bili podtikali drugači nameni. — Časniki izrekli so namreč menenje, da Boulanger s temi kandidaturami dela na to, da naj bi predsednika republike francoske volilo vse francosko ljudstvo neposredno; toraj tako, kakor je bil voljen Napoleon III., najpred za predsednika iz katerega mu kasneje ni bilo več težko prestrojiti cesarja.

Lahko je razumljivo, da so vsled tega vse republikanske stranke planile po njem.

Španjska. — Republikanski časniki raztrosili so govorico, da hoče kraljica odložiti vladarstvo. Dotični časniki zapadli so tožbam sodnij.

Najnovejše vesti.

Z Dunaja. V včerajšnji seji državnega zbora rešilo se je formalno poročilo o potrjevanji (legalizaciji) podpisov s tem, da se je predlog vrnil odseku nazaj.

Podpora države za Furlane goriške sprejela se je brez razgovora.

Po tem pričela se je razprava o nagradah za podučevanje v veronauku. Poročevalec večine je mesto Jirečeka, dvorni svetovalec Czerkavski, — poročevalec manjšine pa je Ed. Süß. Do 2. ure popoldne govoril je razun poročevalca manjšine, poslanec Fuss, za njim minister Gautsch, potem pa poslanec Heinrich, ki je trdil, da se glede veronauka in verske odgoje, nikakor ne vrši državna šolska postava, dalje premalo ur si privoščijo veronauku, izrekoma pri katoliških več se zgodi pri protestantih, skoraj čisto nič pa pri judih. Koliko boljši je to v nemški državi, tam pa se podučeva veronauk po 5 ali 6 ur na teden, od tod tudi tolika gorečnost katolikov na Nemškem.

Nemška. Princu Viljemu odločeni svetovalci so: profesor Gneist, general Wittich in pa vladni svetovalec Brandenstein. — Prvi odločil se je po predlogu Bismark-ovem, kateremu so pritrdili cesar, cesarjevič in princ Viljem sam.